Gemeente Amsterdam

Sportnorm voor de Sportieve Stad

I Uitgangspunt en ambitie: sportinclusief bouwen

II Ruimtelijke sportnorm als onderdeel van het Principebesluit

Uitwerking Sportvisie 2025

Tussenproduct thematische studie sport en bewegen, Koers 2025 en Ruimte voor de Stad

Leeswijzer:
Het door de gemeenteraad breed ondersteunde amendement bij de Sportvisie 2025 van de heer Van Dantzig cs voor een sportnorm als onderdeel van het Principebesluit (toenmalig het Strategiebesluit) is zeer specifiek. De sportnorm betreft een norm voor nieuwe ontwikkellocaties. Het is onvermijdelijk dat deze sportnorm direct gerelateerd en afgeleid wordt van het huidige sportlandschap in de stad.
Daarom is de sportnorm voor ontwikkellocaties gekoppeld aan een stedelijk uitgangspunt, dat tegelijk met de sportnorm wordt vastgesteld.

In deel I leest u beknopt het uitgangspunt en de ambitie van sportinclusief bouwen. In deel II wordt de 'Sportnorm als onderdeel van het Principebesluit' in uitgebreidere vorm beschreven.

Op pagina 3 is de sportnorm samengevat.
Op pagina 8 treft u een Q&A, met de meest gestelde vragen en antwoorden.

Colofon:
Dit document en beleidsvoorstel met zowel implicaties voor het ruimtelijke en sociale domein is tot stand gekomen als deeluitwerking van de thematische studie sport en bewegen in het kader van Ruimte voor de Stad, waaraan zowel mensen uit het sociale als ruimtelijke domein hebben bijgedragen.
Na de zomer volgen de meer stedenbouwkundige resultaten met een modellenboek ter inspiratie voor sport in verschillende verschijningsvormen behorend bij de onderscheiden woonmilieus.

Projectteam:
Sport en Bos
[redacted]
Ruimte en duurzaamheid
[redacted]

Deel I: Uitgangspunt en ambitie: sportinclusief bouwen

Inleiding

Amsterdam Oud-West heeft geen sportparken. Mensen die er zijn gaan wonen hebben daarvoor gekozen wetende dat zij voor sportparken de fiets moeten pakken. Maar niet iedereen heeft er bewust voor gekozen om in Oud-West te wonen en niet iedereen heeft dezelfde mogelijheden in geld, tijd, en (toegestane) mobiliteit (kinderen en ouderen) om van het verderweg gelegen sportaanbod gebruik te kunnen maken. Dus had Oud-West achteraf gezien wel een sportpark(je) moeten hebben? Ja, idealiter hebben we allemaal een Olympiaplein, Laan van Spartaan of Parkschouwburg (Centrum) om de hoek. Dat zijn niet alleen sociale brandpunten en communitybuilders die bijdragen aan sociale cohesie en van groot belang zijn voor hen die op de eigen wijk zijn aangewezen, maar ook markante en structurerende plekken die bijdragen aan de leefbaarheid door lucht en ruimte.

In bestaande wijken kunnen we geen sportparken meer toevoegen. Maar nu de stad verder gaat groeien wil Amsterdam het sportaanbod voor haar inwoners waarborgen. Daarbij moeten we aansluiten op de trend dat steeds meer mensen 'anders' gaan sporten, maar tegelijkertijd ook rekening houden met het feit dat het georganiseerde aanbod (waaronder verenigingen) van groot belang is voor onze jeugd en de basis vormt voor de doorstroming naar de (Amsterdamse) topsport.

Uitgangspunt

De ruimtelijke opgave voor sport is daarom tweeledig. Enerzijds willen we sport om de hoek voor alle Amsterdammers, anderszijds willen we de bestaande verenigingssport, met haar specifieke eisen en schaalgrootte ook blijven accommoderen.
In de Structuurvisie 2040 spreken we van stedelijke sportparken en groene sportparken. De stedelijke sportparken zijn ontworpen als onderdeel van buurten en wijken. Met de groei van de stad is het areaal aan sportterrein in buurten en wijken geslonken, terwijl aan de groene rand van de stad nieuwe sportparken zijn ontstaan. Dit was destijds niet alleen ingegeven door het vrijmaken van grond voor woningbouw, maar ook door de wens van schaalvergroting in de sport zelf. Met de inzichten van nu, het belang van sport en bewegen voor de gezondheid van Amsterdammers en de rol die sport pakt in de aanpak van maatschappelijke opgaven in buurten en wijken, streven we wederom naar sportruimte als integraal onderdeel van de woonomgeving.

Ook nu is de stad weer op zoek naar ruimte voor nieuwe woningen. Dit keer echter wil Amsterdam de bestaande sportruimte, zeker binnen de ring, behouden en bovendien actief voorzien in de sportbehoefte van de Amsterdammers die in al die nieuwe woningen gaan wonen. Gebaseerd op het huidige (geoptimaliseerde) sportareaal per inwoner en onderzoek naar acceptabele reisafstanden naar sportvoorzieningen (NOC/NSF, 2013) stelt Amsterdam daarom het volgende uitgangspunt vast:

Amsterdam biedt iedere Amsterdammer 3 m² aan buitensport en voldoende binnensport- en zwemaccommodaties. Iedere Amsterdammer heeft binnen 20 minuten fietsafstand toegang tot een sportpark, sporthal en zwembad en in de directe woonomgeving voldoende mogelijkheden om te sporten in de openbare ruimte.

Dit algemene uitgangspunt doet echter nog geen recht aan de beschreven kwalitatieve opgave voor sport, speelt onvoldoende in op de ruimtelijke mogelijkheden en onmogelijkheden op diverse locaties en de opgave voor extra woningen, groen en de opgave voor maatschappelijke voorzieningen.

De opgave voor sport is zowel kwantitatief als kwalitatief van aard en stelt eisen aan de benodigde ruimte, maar ook aan de organisatie van sport zelf. Sportinclusief bouwen in de 21ste eeuw behelst het creëren van meerwaarde voor de stad en haar bewoners, zowel ruimtelijk als maatschappelijk.

Ambitie: sportparken van de 21ste eeuw

De ambitie voor de invulling van de sport in de stad, sluit aan op de trends in het sportdomein en borduurt voort op het onderscheid tussen stedelijke en groene sportparken, die we door aantrekkelijke en sportieve routes willen verbinden tot een robuuste sport- en recreatiestructuur.

Stedelijke sportparken: Compacte sportparken als onderdeel van buurten en wijken, gekoppeld aan scholen, zorg- en wijkvoorzieningen, zodat een directe relatie ontstaat met de doelgroepen die aangewezen zijn op voorzieningen in de directe woonomgeving. Stedelijke sportparken zijn compact en openbaar, flexibel in gebruiksmogelijkheden, uitdagend en aantrekkelijk, met de wijk als gastheer en sportverenigingen als welkome gasten. Gekoppeld aan scholen zijn de sportparkjes de ultieme maatregel in de strijd tegen inactiviteit en vóór gezonde wijken. Aan de randen van het sportpark kunnen zich ook commerciële sportaanbieders vestigen, zoals fitnesscentra. Uitgangspunt op het sportpark zelf is het gedeeld en openbaar gebruik van voorzieningen, met de wijk als gastheer. De referentiegrootte van de beoogde stedelijke sportparkjes is 0,5 tot 2,5 hectare.

Groene sportparken: Amsterdam wil natuurlijk ook de verenigingssport blijven accommoderen. Het gaat hier vaak om een grotere ruimtebehoefte voor sporten met specifieke ruimtelijke eisen vanuit de sportbonden om te kunnen meedoen in competitieverband. Deze ruimtebehoefte wordt veelal vervuld op grotere, groene sportparken aan de rand van de Stad. Maar ook hier willen we openbaar en gedeeld gebruik voor (sportieve) recreatie en anders-georganiseerd sportaanbod (bijvoorbeeld bootcamps). Op deze sportparken is vooral de integratie in het groen en het landschap een belangrijke ontwerpopgave.

Bottom up, gebiedsgericht ontwikkelen, topdown ruimte reserveren

Om deze ambitie te verwezenlijken is een intensief ontwikkeltraject met alle betrokken partijen nodig. Dit proces kan het best bottom-up worden vormgegeven, met betrokkenheid van maatschappelijke partners, sportaanbieders, scholen etcetera. Daarvoor is het wel noodzakelijk om topdown nu al de benodigde sportieve ruimte te 'claimen' op nieuwe ontwikkellocaties en de koppeling met maatschappelijke voorzieningen stedenbouwkundig te verankeren. Ruimtelijke planprocessen nemen van verkenning tot oplevering op zijn minst 5 jaar, maar vaak nog veel langer in beslag. In Koers 2025 is de woningbouwopgave tot 2025 in beeld gebracht, maar in de gebiedsstudies van 'Ruimte voor de Stad' kijken we al veel verder vooruit. Daarom is het nodig om gezien de complexheid van de ruimtelijke opgave, de ontwikkellocaties een passende, maar ook dwingende sportopgave mee te geven.

Omdat de sportvraag niet voor alle Amsterdammers gelijk is en omdat de ruimtelijke opgave en mogelijkheden in verschillende delen van de stad nopen tot maatwerk, willen we het stedelijk uitgangspunt zo reëel mogelijk vertalen naar de nieuwe projectgebieden. In de navolgende uitwerking van de ***Sportnorm als onderdeel van het Principebesluit***, is het stedelijk uitgangspunt en bijbehorende ambitie doorvertaald in een norm voor de verschillende woonmilieus in de stad. De ene Amsterdammer woont immers liever in een centrummilieu met veel stedelijke voorzieningen, compacte sport en is bereid een grotere afstand af te leggen naar zijn voetbalvereniging. Een ander hecht juist meer aan een meer ontspannen woonmilieu met een ruimer aanbod aan verenigingssport, waar de kinderen al dan niet zelfstandig naartoe kunnen. Sport als kenmerk van het woonmilieu vergroot de keuzevrijheid van de Amsterdammer.

In alle woonmilieus leggen we in overeenstemming met de maatschappelijke trend, een groter accent op de sportieve mogelijkheden in de openbare Ruimte. Ook hanteren we stadsbreed dezelfde referentiecijfers voor sporthallen en zwembaden.

Deel II: Ruimtelijke sportnorm als onderdeel van het Principebesluit

Samenvatting

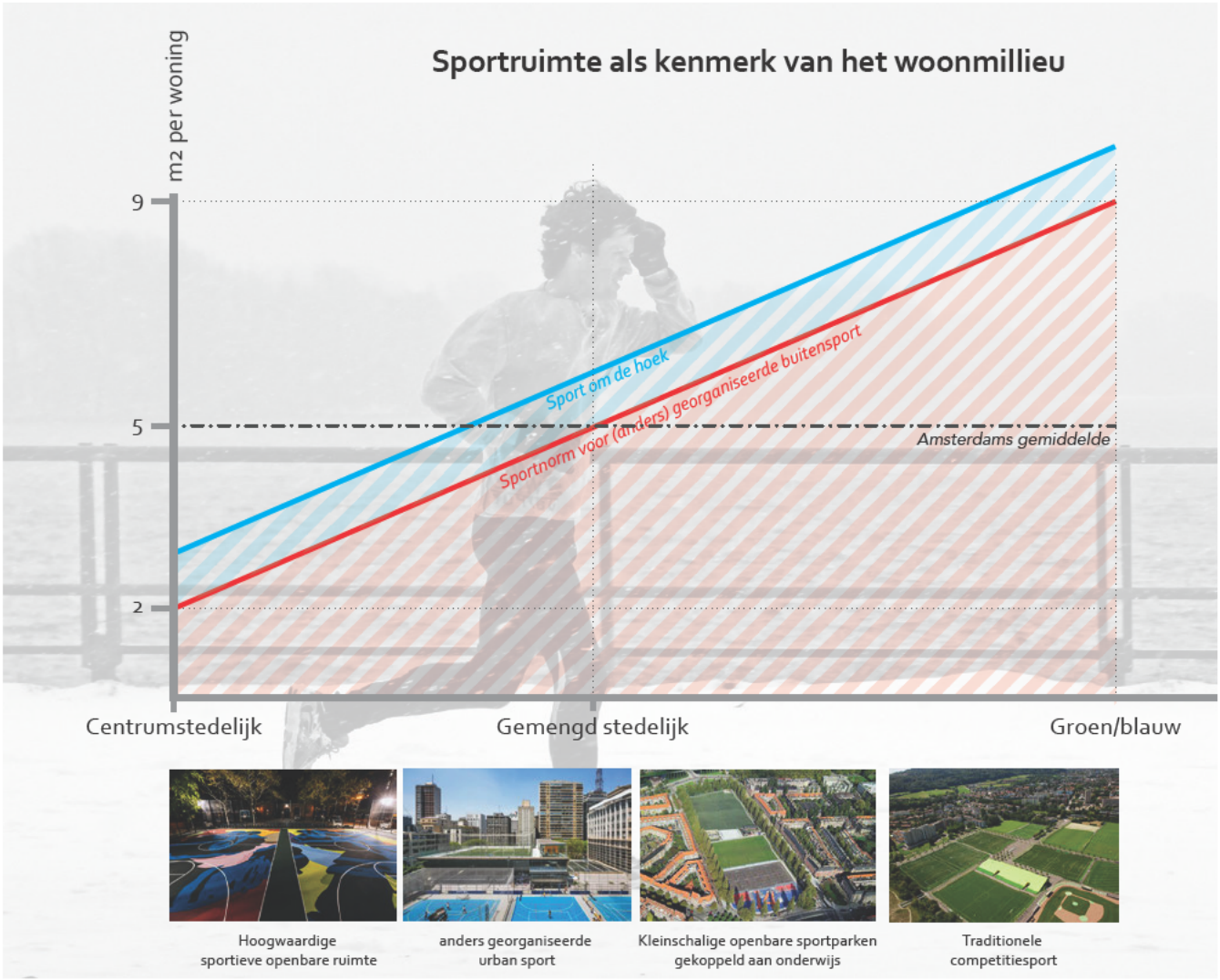

Amsterdamse sportnorm

Binnensport

- Sporthallen: 1 per 24.000 inwoners
- Zwembaden: 1 per 80.000 - 100.000 inw.

Buitensport

'Sport om de hoek' - sport en bewegen in de openbare ruimte

- 1 m² per woning

Sportruimte voor (anders-)georganiseerde buitensport:

- Centrummilieu: 2 m² per woning
- Gemengde stadsbuurt: 5 m² per woning
- Groen/blauw woonmilieu: 9 m² per woning

De norm voor (anders-)georganiseerde buitensport betreft de daadwerkelijk voor sport te gebruiken ruimte bij gebruik van intensief bespeelbare ondergronden en is exclusief ruimte voor parkeren, ontsluiting, waterberging en recreatief (rand)groen.

Plaberum

De Amsterdamse sportnorm benoemt de ruimtelijke sportopgave in plangebieden als onderdeel van het Principebesluit in het Plaberum.

De Amsterdamse sportnorm maakt sport en bewegen integraal onderdeel van planvorming en planproducten voor nieuwe woningbouwlocaties. Amsterdam onderstreept hiermee het belang dat zij hecht aan sport en bewegen voor de leefbaarheid van de stad, de mentale en fysieke gezondheid van Amsterdammers en de mogelijkheden voor maatschappelijke participatie.

De sportnorm is een planologische norm voor sportruimte in het Principebesluit (verkennende fase in het Plaberum) en is de basis voor de ruimtelijke, kwalitatieve en financiële uitwerking van het sportprogramma in de stedenbouwkundige en landschappelijke planuitwerkingen en realisatie.

De Amsterdamse sportnorm geeft referentiecijfers voor gemeentelijke binnensportaccommodaties, sport en bewegen in de openbare ruimte en (anders-) georganiseerde buitensport. Bij de laatstgenoemde sluit de sportnorm aan op de diversiteit in woonmilieus en de ruimtelijke mogelijkheden en beperkingen op verschillende locaties. Dit uit zich in verschillende verschijningsvormen van sportvoorzieningen, zoals weergegeven in de bovenstaande referenties per woonmilieu.

Inleiding

Bij de vaststelling van de Sportvisie 2025 (november 2016) heeft de Gemeenteraad een amendement aangenomen om een sportnorm te ontwikkelen als onderdeel van het Principebesluit voor nieuwe woningbouwlocaties. Directe aanleiding is de ambitie om tot 2025 50.000 woningen toe te voegen en de ervaring dat bij de laatste grote stadsuitbreiding IJburg onvoldoende ruimte voor georganiseerde sport is gerealiseerd, zodat daar sprake is van flinke wachtlijsten voor met name jeugdleden. In de Sportvisie 2025, maar ook in het programma 'Bewegende Stad' onderstreept Amsterdam het maatschappelijke belang van sporten en bewegen voor haar bewoners en voor de leefbaarheid in de stad.

De ruimtelijke sportnorm heeft tot doel de kwantitatieve sportopgave te verankeren in de ruimtelijke planvorming voor nieuwe woningbouwlocaties in de stad.

Trends

Het gaat goed met de sportdeelname in Amsterdam. De sportparticipatie is zelfs al iets hoger dan het landelijke gemiddelde. Amsterdammers sporten vaker en diverser. Kinderen en jongeren sporten het meest en vooral in georganiseerd verband, bij sportverenigingen en/of gekoppeld aan stimuleringsprogramma's op scholen.

(jong)Volwassenen sporten minder in traditioneel verband, vaker bij anders-georganiseerde (commerciële) aanbieders en/of individueel in de openbare ruimte van de stad.

Op verschillende plekken in de stad is er sprake van wachtlijsten bij sportverenigingen. Geheel in lijn met bovenstaande trends bestaan de voornaamste wachtlijsten vooral bij jeugdleden in de traditionele sporten (hockey, tennis en voetbal).

Tegelijkertijd zien we dat het anders-georganiseerde en commerciële sportaanbod in de stad groeit. De markt zelf speelt met sportscholen, yogaclubs, bootcamps etcetera in op de groeiende en diverse vraag naar sport- en beweegaanbod. Deze vestigen zich voornamelijk in bedrijfsruimten, of maken gebruik van parken en openbare ruimte.

Ruimtelijke opgave

De bouw van 50.000 extra woningen betekent een flinke groei in het aantal Amsterdammers die ook willen sporten. De Sportvisie 2025 geeft vier ruimtelijke oplossingsrichtingen, die tezamen voorzien in de extra sportvraag als gevolg van de groei van de stad:

- Uitbreiding van binnensportfaciliteiten en kleinschalige multifunctionele buitensport gekoppeld aan scholen en wijkvoorzieningen (campusmodel, voorbeeld sportpark Zeeburgereiland).
- Herontwikkeling en/of optimalisatie van bestaande groene sportparken als onderdeel van gebiedsontwikkeling (onder andere sportpark Sloten, Spieringhorn, Elzenhagen).
- Realisatie van nieuwe sportparken in grote gebiedsontwikkelingen (IJburg 2, De Nieuwe Kern, Havenstad, Schinkelkwartier, IJ-oevers).
- Uitbreiding van het buitensportareaal in het groen in en rond de stad, waar nodig in samenwerking met buurgemeenten.

Daarnaast legt de Sportvisie een belangrijk accent op het mogelijk maken van sporten en bewegen in de openbare ruimte: de principes van de Bewegende stad. De inpassing van nieuwe en de optimalisatie van bestaande sportruimte is zowel een programmatische als een stedenbouwkundige en landschappelijke opgave. De in deze notitie voorgestelde sportnorm vormt de programmatische basis voor de stedenbouwkundige uitwerking in de plangebieden.

Sportnorm referenties

Bij het opstellen van de sportnorm is gezocht naar bruikbare referenties in zowel binnen- als buitenland. Er zijn, voor zover ons bekend, geen steden met een vastgelegde ruimtelijke norm voor sport en bewegen. Beschikbare referentiegetallen blijken bovendien niet eenduidig en daardoor moeilijk vergelijkbaar.

Amsterdams UitbreidingsPlan (AUP)
In het AUP (1935) is voor het laatst gewerkt met een algemeen geldende norm voor sportterreinen. Destijds werd berekend dat de gemiddelde benodigde capaciteit per inwoner 4,86 m^2 aan sportterrein bedroeg. Dit betrof echter een bruto norm (inclusief randgroen, ontsluiting e.d.). Bovendien was deze norm gebaseerd op het gebruik van natuurlijke ondergronden: gras in plaats van kunstgras.

Amsterdams voorzieningenmodel
Het laatste decennium wordt voor de berekening van maatschappelijke voorzieningen in ruimtelijke planvorming (soms) gebruik gemaakt van het Amsterdams voorzieningenmodel. In dit model zijn verouderde gemiddelde referentiecijfers opgenomen voor voetbal, hockey en tennis. Het model berekent op grond van woningaantallen en verwachte bevolkingssamenstelling de behoefte aan velden voor de drie grootste verenigingssporten (voetbal, hockey en tennis). Het grootste nadeel van dit model is de beperking in sporten en de vastgeklinkte verhouding (in grootte) tussen sporten onderling. Bovendien is dit model gebaseerd op gemiddelden, terwijl de werkelijk sportbehoefte sterk differentieert per woonmilieu.

De sportnorm
Op grond van de trends in de sport, de praktijk in stedenbouw en het uitgangspunt van gebiedsgericht maatwerk is het zaak om in planvorming tijdig voldoende sportruimte op te nemen, die vervolgens bottom-up, in overleg met sportaanbieders en bewoners ingevuld wordt met sportprogramma. De nieuwe planologische sportnorm wordt daarom uitgedrukt in vierkante meters voor sport bruikbaar veldoppervlak.

Sportruimte en afbakening sportnorm

De benodigde sportruimte in de stad voor sport bestaat grofweg uit:

- Ruimte voor (anders-)georganiseerde buitensport (sportparken)
- Ruimte voor ongeorganiseerde sport en sportieve recreatie (o.a. parken, water, trapveldjes en routes)
- Gemeentelijke binnensportaccommodaties (gymzalen, sporthallen en zwembaden)
- Commerciële sportaccommodaties (fitness, yoga, sportclubs, etcetera)
- Topsportaccommodaties (binnen en buiten)

De behoefte aan een sportnorm wordt vooral ingegeven door het relatief grote ruimtebeslag van gemeentelijke sportaccommodaties (binnen en buiten). Commerciële aanbieders vestigen zich doorgaans in bestaande en nieuwe bedrijfsruimten in de stad. De planning van topsportvoorzieningen is weliswaar ook een ruimtelijke opgave, maar laat zich niet vatten in normen.

Afbakening: De Amsterdamse sportnorm beperkt zich daarom tot:

- **Ruimte voor (anders-)georganiseerde buitensport**
- **Ruimte voor sport en bewegen in de openbare ruimte**
- **Gemeentelijke binnensportaccommodaties**

Kengetallen voor binnensportaccommodaties

De gemeente heeft geen actieve rol in de planning van commerciële binnensport, zoals fitnesscentra en sportscholen. Deze kunnen zich binnen de randvoorwaarden van het bestemmingsplan vestigen in de in het gebied aanwezige bedrijfsruimten. De planuitwerkingen van *Koers 2025* en *Ruimte voor de Stad* beogen gemengde en complete woonmilieus met daarin een mix van wonen, werken en voorzieningen. Er blijkt op dit moment geen noodzaak om de vestiging van commerciële binnensport te reguleren.

Voor gemeentelijke binnensportaccommodaties (gymzalen, sporthallen en zwembaden) is het wel noodzakelijk referentiecijfers te hanteren, omdat dit relatief grote ruimtevragers zijn en de benodigde ruimte specifieke eisen kent (bijv. oppervlak en hoogte). De benodigde gymcapaciteit voor scholen wordt berekend in het kader van onderwijshuisvesting. Voor sporthallen en zwembaden zijn zogenaamde planologische kengetallen beschikbaar:

- 1 sporthal per 24.000 inwoners
- 1 zwembad per 80.000 - 100.000 inwoners

De realisatie van nieuwe sporthallen wordt in Amsterdam in bijna alle gevallen gekoppeld aan de behoefte aan gymfaciliteiten van scholen voor voortgezet onderwijs (3 gymzalen vormen tezamen één grote sporthal). Bij zowel sporthallen als zwembaden zijn beide kengetallen richtlijnen: naast het benodigde draagvlak, zijn ook de combinatiemogelijkheden en een evenwichtige spreiding over de stad belangrijke factoren.

Sportnorm Bewegende stad - ongeorganiseerde sport

Onafhankelijk van waar men woont, moet de woonomgeving mogelijkheden en aanleidingen bieden voor spelen, sporten en bewegen. In de beweeglogica noemen we dit ‘sport om de hoek’. Sporten, spelen en bewegen in de openbare ruimte vindt zowel plaats in het groen als in de stenige openbare ruimte.

De norm voor ongeorganiseerde sport in de openbare ruimte is afgeleid van de vroegere norm voor speelvelden (trapveldjes) en bedraagt 1 m^2 per woning. Deze kwantitatieve norm dient zich echter vooral kwalitatief in de planvorming te uiten en zal ook voornamelijk kwalitatief worden getoetst. De norm voor ongeorganiseerde sport is GEEN vervanging voor groen, maar kan hier wel prima mee gecombineerd worden.

Voorbeeld: In een plangebied van 2000 woningen leidt de voorgestelde sportnorm tot 2000 m^2 voor sporten en bewegen in de openbare ruimte. Deze kan op verschillende manieren stedenbouwkundig of landschappelijk worden vormgegeven: door bijvoorbeeld routes, trap- en speelveldjes, bootcampterreinen, die al dan niet onderdeel van een park zijn.

De kwantitatieve opgave voor 'sport om de hoek' heeft niet tot doel om bestemmingsplantechnische sportterreinen op te nemen, maar om er voor te zorgen dat de gerealiseerde openbare ruimte (stenig en groen) ook geschikt is voor sportief gebruik, spelen en bewegen. In de planvorming en planproducten dient expliciet aandacht aan worden gegeven aan de uitgangspunten van de bewegende stad.

Ruimte voor (anders-)georganiseerde buitensport

De behoefte aan een sportnorm is vooral ingegeven door knelpunten op het gebied van de benodigde ruimte voor (anders-)georganiseerde buitensport. Gemiddeld kent Amsterdam op dit moment ***2,5 m² per inwoner*** aan effectief veldoppervlak (hockey, tennis, voetbal en overige veldsporten). Dit is exclusief de benodigde ruimte voor parkeren, waterberging, ontsluiting en groene omlijsting. Dit is echter een gemiddelde; in sommige delen van de stad is er minder, in andere meer, in sommige delen van de stad is er een overschot in andere een tekort. Het is niet zo dat de tekorten alleen voorkomen in delen van de stad met minder dan een gemiddeld aantal sportmeters. De huidige tekorten (wachtlijsten) manifesteren zich -in lijn met de geconstateerde trends- vooral in kinderrijke woonmilieus. Zo levert het toepassen van dit Amsterdamse gemiddelde op bijvoorbeeld IJburg, nog steeds onvoldoende sportveld op om de huidige sportbehoefte op IJburg te accommoderen. Bovendien levert het rekenen met een aantal vierkante meter ***per inwoner*** het probleem op dat het te realiseren sportprogramma wordt gebaseerd op een bevolkingsprognose, terwijl in de praktijk van voorzieningenplanning is gebleken dat juist hier in het verleden steeds flinke inschattingsfouten zijn gemaakt: indien met een te lage woningbezetting wordt gerekend, worden ook te weinig sportvoorzieningen, maar bijvoorbeeld ook scholen gepland. Deze zijn, zeker in een verdichtende stad niet achteraf nog toe te voegen.

Daarom wordt de sportnorm niet berekend als de verwachte sportbehoefte van het geschatte toekomstige aantal bewoners, maar als een kenmerk van het woonmilieu.

Differentiatie naar woonmilieus

In Koers 2025 worden de 50.000 nieuwe woningen gerealiseerd in drie woonmilieus, die gebaseerd zijn op de mate van menging en de locatie in het stedelijk weefsel. De woonmilieus sluiten aan op de bestaande structuur van de stad:

Centrumstedelijk: Compact milieu rond OV-knooppunten, met een rijke mix aan wonen, werken en (grootstedelijke) voorzieningen. Het woonprogramma bestaat voornamelijk uit appartementen (klein-middelgroot).

- Dit woonmilieu is vooral in trek bij kleine en stedelijk georiënteerde huishoudens die in hun sportbehoefte minder gericht zijn op traditionele verenigingssport.
- Dit woonmilieu is zeer compact en is in haar opzet minder geschikt voor de vestiging van traditionele sport, juist wel voor innovatieve en kleinschalige sportvormen (urban sports, padel, footy, oudoor fitness).

Gemengde stadsbuurt: Gemengde compacte buurten met een dominante woonfunctie en bijbehorende voorzieningen in stadsstraten. Het woonprogramma is een mix van grondgebonden woningen en appartementen (klein-groot).

- Dit woonmilieu is een geliefd woonmilieu voor alle Amsterdammers. Naast de meer stedelijke georiënteerde kleine huishoudens, is dit milieu ook geliefd bij (startende) gezinnen. Er is zowel behoefte aan ruimte voor urban sports als de meer traditionele veldsporten.
- Dit woonmilieu leent zich voor de vestiging van kleinschalige openbare sportparken met een mix van traditionele en urban sports, idealiter ruimtelijk gekoppeld aan de vestiging van scholen, gemeentelijke en commerciële binnensportaccommodaties (referentie sportparken: Laan van Spartaan, Olympiaplein, Multatuli en Zeeburgereiland).

Leren van IJburg

De vraag van de gemeenteraad voor een sportnorm is mede ingegeven door de huidige capaciteitstekorten op IJburg. Op dit moment kent IJburg 3 voetbalvelden, 3 hockeyvelden (beiden in het Diemerpark) en 10 tennisvelden. Dit aanbod blijkt niet voldoende om de sportvraag op IJburg te accommoderen. Er bestaan zowel bij voetbal en hockey flinke wachtlijsten voor met name jeugdleden.

Ook de oorspronkelijk geplande 7 velden in het Diemerpark, waarvan er 6 zijn gerealiseerd bieden onvoldoende capaciteit om in de sportvraag te voorzien.

Het huidige aanbod voor georganiseerde sport op IJburg is op dit moment iets meer dan 48.500 m² aan veldoppervlak. Op basis van de wachtlijsten zou er op dit moment een aanbod moeten zijn van 4,5 voetbalvelden, 4,5 hockeyvelden en 15 tennisbanen. Het benodigde aantal vierkante meter bedraagt dan bijna 73.000 m². Dit gegeven is mede uitgangspunt geweest om de benodigde sportnorm in de kinderrijke groen/blauwe woonmilieus te bepalen: 9 m² per woning.

(Het huidige tekort op IJburg zal worden meegenomen in de uitwerking van het sportprogramma IJburg2).

Bestemming sportterrein

Gek genoeg biedt het huidige bestemmingsplan Diemerpark op papier wel voldoende ruimte voor sport: bijna 90.000 m². Van deze sportruimte in het park is slechts 41.000 m² daadwerkelijk sportveld. De maatvoering van het bestemmingsvlak sport maakt het echter onmogelijk extra (volledige) velden in te passen.

Veldoppervlak versus sportterrein

De sportnorm wordt daarom uitgedrukt in bruikbaar veldoppervlak (inclusief uitloop en ruimte voor accommodaties, maar exclusief randgroen, water, ontsluiting en parkeren).

De stedenbouwkundige/landschappelijke inpassing bepaalt het uiteindelijke bestemmingsplantechnische oppervlak van het sportterrein.

Sport en groen

De toename van het aantal Amsterdammers leidt ook tot een grotere druk op het groen in en rond de stad. Tegelijk met de thematische studie sport en bewegen wordt gestudeerd op de benodigde kwaliteitsimpuls in de groene openbare ruimte. De inzet is het behoud van de huidige hoeveelheid groen en het toevoegen van waarde aan de Hoofdgroenstructuur en andere groengebieden in en rondom de stad. Amsterdam wil immers ook blijvend voorzien en investeren in de behoefte aan groen voor recreatie, biodiversiteit en een klimaatbestendige stad. Op woningbouwlocaties ligt er een opgave om groen, net als sport, integraal onderdeel te laten zijn van de woonomgeving. Of het hanteren van een groennorm daarbij wenselijk is, is nog onderdeel van studie. Omdat de groeiambitie van Amsterdam vooral een verdichtingsopgave betreft, is het wenselijk en noodzakelijk dat groen en sport in de stedenbouwkundige en landschappelijke planuitwerkingen een nauwe relatie met elkaar aangaan.

In de stad

De praktijk in de stad laat al een nauwe verweving zien van sport en (sportieve) recreatie. Amsterdammers benutten (pocket)parken, kades en groene routes steeds meer voor sportieve activiteiten. Het is de opgave om deze relatie te versterken en de openbaarheid en het recreatieve medegebruik van stedelijke sportparken te vergroten.

Metropolitane parken

De unieke structuur van lobben, scheggen en routes zorgt voor de relatieve nabijheid van landschappelijk groen voor alle Amsterdammers. De koppen van deze scheggen bieden een unieke mogelijkheid om sport, recreatie en natuur te optimaliseren in metropolitane parken als entrees naar het groene achterland (voorbeeld Sportas - Amsterdamse Bos en sportpark Middenmeer).

Groen-blauwe woonmilieus: Rustige woonbuurten met een groen en waterrijk karakter op minder centrale locaties. Het woonprogramma bestaat voor een groot deel uit grondgebonden woningen en meergezinswoningen.

- Dit woonmilieu is een geliefd woonmilieu voor gezinnen. In deze kindrijke wijken vinden we de relatief grootste vraag naar traditionele veldsporten in verenigingsverband.
- Dit woonmilieu leent zich voor de vestiging van openbare groene sportparken met daarin een mix van sportieve recreatie en veld- en competitiesporten (referentie sportpark Middenmeer, Sloten, Ookmeer). Ook in dit milieu biedt de koppeling aan onderwijs en andere voorzieningen kansen.

Conclusie sportnorm (anders-)georganiseerde buitensport

Op basis van de gegevens voor heel Amsterdam (gemiddeld 2,5 m^2 per inwoner) gecombineerd met de gegevens van IJburg (verschil tussen huidig aanbod en vraag) stellen we een naar woonmilieu gedifferentieerde norm voor (anders-)georganiseerde buitensport voor. Hierbij koppelen we de norm aan de hoeveelheid te realiseren woningen, niet aan de geprognosticeerde bevolkingssamenstelling. Het buitensportaanbod wordt daardoor een kenmerk van het woonmilieu:

Centrumstedelijk:	2 m^2 buitensport per woning
Gemengde stadsbuurt:	5 m^2 buitensport per woning
Groenblauwe woonmilieus:	9 m^2 buitensport per woning

De voorgestelde sportnorm betreft de daadwerkelijk voor sport te gebruiken ruimte bij gebruik van intensief bespeelbare ondergronden en is exclusief ruimte voor parkeren, ontsluiting, waterberging en recreatief randgroen.

Spelregels bij het toepassen van de sportnorm

De Amsterdamse sportnorm is onderdeel van het Principebesluit (de verkennende fase) en vormt daarmee de basis voor sport in de stedenbouwkundige en landschappelijke uitwerking. De norm is weliswaar opgehangen aan specifieke projecten, maar de ruimtelijke inbedding van projecten in het stedelijk weefsel en de hoeveelheid ruimte in projectgebieden maken het niet altijd mogelijk of wenselijk het sportprogramma in het gebied zelf te realiseren. In de opeenvolgende fasen van het Plaberum (haalbaarheid en ontwerp) gelden daarom de volgende spelregels:

1. De ruimte voor Bewegende Stad (sporten en spelen in de openbare ruimte) á 1 m^2 per woning wordt altijd binnen het plangebied gerealiseerd.
2. De opgave voor (anders-)georganiseerde buitensport wordt in het plangebied of indien niet mogelijk binnen een hemelsbrede afstand van 1.500 meter rond het plangebied gerealiseerd of opgelost.

De afstandsnorm voor (anders-)georganiseerde sport is gebaseerd op een acceptabele fietsafstand naar een sportvoorziening en afgestemd met de Sportraad.

Bij kleine woningaantallen zal het draagvlak voor een sportvoorziening binnen het plangebied te klein zijn, maar wel bijdragen aan de vraag op een hoger schaalniveau (bijvoorbeeld aan de vraag naar zwemwater). Door de opgave per plangebied in kaart te brengen, kan in volgende planfasen beredeneerd bekeken worden of de sportopgave in het gebied zelf of bovenplans wordt gerealiseerd (waar mogelijk met een bijdrage uit de grondexploitatie van het plangebied). Tegelijk met het opstellen van de sportnorm wordt daarom gewerkt aan een stadsbreed planologisch spreidingsbeeld voor sport en bewegen. Hierin wordt op stedelijk en bovenplans niveau gekeken naar de uitbreiding en spreiding van het stedelijke sportaanbod.

Q en A

Q: Waarom is de sportnorm niet uitgedrukt in hoeveelheid voetbalvelden, hockeyvelden, tennisvelden, korfbalvelden, honk- en softbalvelden, etcetera?
A: Het nu al topdown invullen van de sportruimte, doet onrecht aan de ontwikkelingen in de sport: naast de traditionele georganiseerde sport, zien we ook veel nieuwe anders-georganiseerd sportaanbod dat we ruimte willen bieden. De sportnorm biedt ontwikkelruimte voor sport, die we bottom up met bewoners, commerciële en niet commerciële sportaanbieders, scholen en andere maatschappelijke partners willen vormgeven.

Q: Waarom is niet gekozen voor één eenvoudige sportnorm die geldt in de alle ontwikkelgebieden?
A: Drie redenen:
1. Binnensport, zwemwater en buitensport worden uitgedrukt in verschillende eenheden: m2 bruto vloeroppervlak en m2 terrein met wezenlijk andere eigenschappen.
2. Rekenen met 1 norm voor de hele stad (het Amsterdams gemiddelde), zou leiden tot een onmogelijke ruimtelijke opgave voor centrummilieus waar hoge dichtheden gerealiseerd worden en tot tekorten in kinderrijke milieus zoals IJburg.
3. Met de gedifferentieerde norm spelen we zowel in op de diversiteit aan milieus als de toenemende diversiteit in het sport, waarbij we naast de traditionele veldsporten ook ruimte willen bieden aan compacte nieuwe sport, zoals de *urban sports*.

Q: Waarom een sportnorm als onderdeel van het Principebesluit?
A: De gemeenteraad heeft expliciet gevraagd om een sportnorm als onderdeel van de verkennende fase van de planvorming voor nieuwe woningbouwlocaties. Deze verkennende fase van planvorming is nog geen gedetailleerde planuitwerking. Het brengt wel de integrale planopgave in beeld, benoemt de risico's, de ontwikkelstrategie, de projectorganisatie en financiële consequenties. Het benoemen van te realiseren sportruimte in het Principebesluit is essentieel, omdat het zo onderdeel wordt van de integrale programmatische opgave voor een plangebied en behoort tot de opgave van de bijbehorende projectorganisatie. Het achteraf toevoegen van ruimte voor sport in een verdichtende stad is praktisch onmogelijk.

Q: Waarom is gekozen voor een sportnorm per woning en niet per inwoner?
A: Twee redenen:
1. Een sportnorm per inwoner is afhankelijk van bevolkingsprognoses, die in het verleden vaak onbetrouwbaar zijn gebleken en tot grote problemen hebben geleid in nieuwbouwgebieden (met name door tekorten aan scholen en sport). De sportnorm is wel gebaseerd op het huidige Amsterdams gemiddelde per inwoner, maar teruggerekend naar een woningnorm die aansluit bij de sportvraag in de verschillende woonmilieus. Deze sportnorm per woning is zonder gebruik van prognoses direct te relateren aan de feitelijke woningaantallen in stedelijke planvorming.
2. Doordat we de sportnorm ontwikkelen als kenmerk van het woonmilieu, dragen we bij aan de wens complete maar ook diverse woonmilieus aan de stad toe te voegen. De naar woonmilieu gedifferentieerde sportnorm sluit aan op de bestaande stedenbouwkundige en landschappelijke structuur in Amsterdam.

Q: Waarom is niet gekozen voor de wel statistisch te vergelijken vierkante meters sportterrein?
A: De statistiek van sportterrein (grondgebruik) betreft een bruto maat. Lang niet al het oppervlak binnen de statistiek sportterrein is ook daadwerkelijk te gebruiken voor sportieve activiteiten. In de thematische studie sport en bewegen wordt hier verder inzicht in gegeven. Het blijkt dat op veel sportparken niet altijd efficiënt met de ruimte is omgesprongen. Daarnaast wordt op veel sportparken ook (rand)groen, waterberging en overig terrein tot het sportterrein gerekend. In de sportnorm beperken we ons tot de opgave aan daadwerkelijk voor sport te gebruiken veldoppervlak. De realisatie van dit veldoppervlak (netto) is een stedenbouwkundige en landschappelijke opgave die uiteindelijk bepaald hoe groot het bruto oppervlak 'sportterrein' wordt.

Bijlage 1: Overzicht plangebieden en woonmilieus Ruimte voor de Stad

